

Vrouw & werk

Vrouw & werk

Gesprekken over roeping in
maatschappij, gezin en kerk

Roosmarijn Reijnoudt

Ĵ/groen

Vrouw & werk
Gesprekken over roeping in maatschappij, gezin en kerk
Roosmarijn Reijnoudt

ISBN 978-90-8897-301-7
ISBN e-book 978-90-8897-341-3
NUR 740
C-NUR 040

Ontwerp omslag: Huis van Mijn
Ontwerp binnenwerk: Gewoon Geertje

Bijbelteksten worden geciteerd uit de Herziene Statenvertaling
© 2010/2016, tenzij anders aangegeven.

© 2023 Groen, een imprint van Jongbloed Christelijke
Media – LEEUWARDEN
Alle rechten voorbehouden.

www.jongbloedmedia.nl
www.uitgeverijgroen.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord Roosmarijn Reijnoudt	7
Mirjam Bikker <i>'Toen dacht ik: Heer, laat me een instrument zijn in Uw hand; mag dit stoppen? De tippelzone is gesloten ...'</i>	12
Ellen Genee <i>'Er zijn hier zes scholen waarmee we contact moeten onderhouden; die kun je niet alle zes bezoeken om te luizenpluizen.'</i>	28
Renate Molenaar <i>'En dan ben je ineens niks meer. Ja: gehandicapt. En dat is alleen maar rot en shit.'</i>	44
Rina Molenaar <i>'Ik kom niet omdat ik vrouw ben, maar ik kom als het om inhoud en kwaliteit gaat.'</i>	60
Christien van Olst <i>'Als ik mag delen hoe God naar iemand kijkt, is mijn dag geslaagd.'</i>	76
Willemien van de Ridder <i>'Ik ga bij mijn ouders wonen, zodat ik voor hen kan zorgen.'</i>	92

Hanneke Schaap-Jonker	108
<i>'Ik kan er erg van genieten om tussen neus en lippen door een levensles op het aanrecht te leggen.'</i>	
Annemarthe Westerbeek	126
<i>'De transitie naar het moederschap vond ik de ingewikkeldste.'</i>	
Hilde Westerman-Dannenberg	142
<i>'Ik zat niet op kinderen te wachten.'</i>	
Anna Yilmaz	160
<i>'Ik wilde het stereotype beeld van een vrouw bij defensie doorbreken; laten zien dat het niet allemaal kenus zijn die in de modder lopen en schieten.'</i>	

Voorwoord

Voor je ligt een bundel met tien interviews met christelijke vrouwen over hun opleiding en arbeidzame leven, of het ontbreken daarvan. Het zijn tien diepgaande verhalen die – soms voor het eerst aan een ander toevertrouwd – de ontwikkeling van elke vrouw laten zien vanaf de keus voor een opleiding tot het werk dat ze nu doet, of niet meer doet.

Niet elke beroepsgroep komt in dit boek aan bod. Maar wellicht kun je jezelf als verpleegkundige herkennen in de valkuilen van een coach, of als leerkracht in de afwegingen van de hoogleraar, of als mantelzorger in de gedachtegang van de veldwerker.

Alle geïnterviewden gaan hun weg met God, soms omdat ze zich geroepen weten tot een speciale taak; een andere keer omdat ze eenvoudigweg afhankelijk wandelen in het spoor dat Hij met hen gaat.

Op de terugweg na de interviews voor dit boek belde ik steevast mijn moeder. Om even de meest opvallende dingen op een rijtje te zetten en te delen wat me inspireerde, elke keer weer. Na bijvoorbeeld het gesprek met Rina Molenaar, die zoveel leed heeft gezien en daardoor, denk ik, zo dankbaar in het leven staat; na het interview met Christien van Olst, die na een diep dal in haar leven leerde wie ze is en nu andere vrouwen bijstaat; na de ontmoeting met Renate Molenaar, die een heel kort werkzaam leven had, door een

dramatisch ongeluk. Hoe ingrijpend is dat? Krijg dat maar eens klein. Die punten, daar hadden mijn moeder en ik het dan over.

De les die ik trok uit alle interviews? Hoe kwetsbaar is het leven; hoe relatief is werk; hoe waardevol is een betaalde baan, waarin je denkt een bijdrage aan de wereld van nu te kunnen leveren.

Als elfde vrouw weet ik dat het leven niet maakbaar is. Nadat tien vrouwen hun foto en paspoortje inleverden, voelde ik dat het mijn beurt was om zo'n paspoort in te vullen en iets van mijn eigen verhaal te delen. In elk interview nam ik immers telkens iets van mijn eigen ervaring met opleiding en werk mee.

Mijn studie kon ik vanwege een chronische ziekte niet afronden en ook fulltime werken blijkt nu te veel gevraagd. Na gedeeltelijk te zijn afgekeurd, weet ik dat een betaalde baan van grote betekenis kan zijn voor je persoonlijke ontwikkeling. Tegelijkertijd: werk is relatief. Uiteindelijk zijn we geborgen in Gods handen en gaat het erom wie we zijn in Hem; met of zonder partner, met of zonder gezin, met of zonder werk. God ziet ons aan in Christus. Soli Deo Gloria.

Denk je eraan om jouw verhaal ook te delen? Sluit je dan, in jouw omgeving, maar aan als twaalfde vrouw; de twaalfde, als de twaalfde discipel.

mei 2023

Roosmarijn Reijnoudt

Roosmarijn Reijnoudt

Geboren in: 1988, Scherpenzeel

Mijn woonplaats: Staphorst

Studie: Docent beeldende kunst en vormgeving

Mijn werk: Journalist

Omdat: het voldoening geeft om mijn kennis ook buitenshuis in te zetten en de contacten met collega's onderhoudend en verrijkend zijn.

Mijn boegbeeld, mentor: Mijn vriendin Roos. Het is inspirerend en bewonderenswaardig hoe zij in lijden en tegenspoed blijft zoeken naar mogelijkheden en die vaak vindt in creatieve uitingen.

Deze bijbeltekst inspireert me: 'Dank God in alles. Want dit is de wil van God in Christus Jezus voor u.' (1 Thess. 5:18)

Omdat het een opdracht is om God in voor- en tegenspoed te danken voor wat Hij geeft; en dat is vaak veel meer dan je op het eerste gezicht ziet.

Mijn angst: Buiten zijn in het donker.

Ik zie uit naar: een eigen huis voor ons gezin. Nog even geduld en dan hopen we ons huis te mogen bouwen.

Ik heb niets met: mandarijntjes pellen. Dat velletje onder je nagels; ik krijg er al kippenvel van terwijl ik het intik.

Mirjam Bikker

Geboren in: 1982, Gouda

Mijn woonplaats: Gouda

Studie: Nederlands Recht

Mijn werk: Tweede Kamerlid ChristenUnie

Omdat: ik wil opkomen voor mensen die kwetsbaar zijn.

Mijn boegbeeld: Mijn ouders die me hebben geleerd om met Jezus te leven en het goede voor anderen te zoeken.

Deze bijbeltekst inspireert me: ‘Zoek de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb gevoerd. Bid ervoor tot de HEERE, want in haar vrede zult u vrede hebben.’ (Jer. 29:7)

Mijn angst: Dat we te veel in onze eigen bubbel zitten waardoor we de verbinding verliezen met elkaar. Dan gaan we voorbij aan wat Jezus ten diepste van ons vraagt: dien de ander.

Ik zie uit naar: verse appeltaart, mooie momenten met ons gezin, wandelen in de duinen.

Ik heb niets met: bowlen. Maar voor een avondje met je kinderen zet je je daar overheen. Dan doe je die mooie schoenen toch maar aan. ;)

Een buitenstaander denkt al gauw dat het brandalarm afgaat als een zoemer langdurig door het Tweede Kamergebouw klinkt. Mirjam Bikker verblijft of verbloost echter niet en praat onverstoorbaar door. Het blijkt de bel te zijn die veelvuldig afgaat in het gebouw van de volksvertegenwoordiging. Bijvoorbeeld omdat er een plenair debat begint, de Kamerleden worden opgeroepen te stemmen of omdat de vergadering geschorst wordt.

Het is december 2022 als dit interview plaatsvindt. Mirjam maakt zich op voor de laatste werkweek voor het kerstreces. Kort na de vakantie kondigt Gert-Jan Segers aan te stoppen als Tweede Kamerlid en partijleider. Mirjam wordt de nieuwe leider van de ChristenUnie.

Je bent nu ruim anderhalf jaar lid van de Tweede Kamer. Word je al herkend op straat?

‘Ja, de tijd gaat snel. Op station Gouda, in mijn woonplaats, word ik wel herkend. Op station Den Haag ook, maar daar lopen mensen die alles rondom de politiek continu volgen. Bij de ingang van het Tweede Kamergebouw staan soms mensen die even een foto willen maken. Vaak vragen ze dat aardig en soms krijg je in vrij ruwe bewoordingen feedback.’

Hoe vind je dat?

‘Dat is niet erg; mensen moeten van hun hart geen moordkuil maken. Op het station vragen ze het me ook weleens, of ik die herkenning niet vervelend vind, maar voor mij is het geen probleem. Misschien was ik het ook al gewend. Mijn moeder was juf, dus als we door het dorp liepen, was het vaak: “Ha juf!”’

Maar dat is wel een heel ander beroep.

‘Ach ja, juf of Tweede Kamerlid; qua herkenning maakt het niet uit. Het een is wat meer lokaal dan het ander misschien.’

Het is een reactie die Mirjam typeert. Ze is van het type: doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg. Ze praat graag over haar werk,

zolang het maar over de inhoud gaat. In Utrecht, waar ze van 2006 tot 2013 in de gemeenteraad zat, streed ze tegen uitbuiting en mensenhandel in de prostitutie. De raamprostitutie werd uiteindelijk gestopt. Daarna krijgt haar politieke loopbaan in Den Haag een vervolg.

Hoe zien jouw werkdagen eruit?

‘Die zijn heel divers. Als ik hier aankom, heb ik een verwachting van hoe die dag zal zijn, maar als ik thuiskom, is die vaak anders verlopen. Elke week heeft wel zijn eigen patroon. Op maandag bereiden we de debatten voor en op dinsdag vergaderen we als fractie. De Tweede Kamer vergadert over het algemeen op dinsdag, woensdag en donderdag, van ’s morgens tot ’s avonds laat. Dus eigenlijk moet je op maandag en vrijdag de andere dingen doen die horen bij dit werk: stukken lezen, mensen ontmoeten – want je bent volksvertegenwoordiger – en je verdiepen in de dingen die in jouw portefeuille spelen. Ik heb Zorg en Justitie in mijn pakket, dus het gaat bij mij vooral over die onderwerpen.

Dinsdag begint met een fractievergadering: gebed en bijbellezen en verder de politieke week beschouwen en elkaars bijdragen doornemen. Daarna is er ’s middags het bekende vragenuurtje en hebben we heel wat stemmingen en moties. Afgelopen week waren dat er tweehonderd en daar moet je allemaal bij zijn en je moet ook goed weten hoe je stemt. Daarna start vaak nog een commissie- of plenair debat en dat kan dan weer tot ’s avonds doorlopen.

Woensdag en donderdag zijn in dat opzicht iets voorspelbaarder, want dan kan het de hele dag debat zijn. Dan heb je bijvoorbeeld een commissiedebat; of een plenair debat in de grote zaal met de blauwe stoelen, over nieuwe wetten of dingen die gebeurd zijn.

Op vrijdag ga ik op werkbezoek om ergens rond te kijken en in gesprek te zijn met mensen en zo goed te weten wat er speelt. Verder probeer ik op vrijdagmiddag thuis te zijn als de kinderen uit school komen.’

Hoe zien de avonden eruit?

‘Als ik thuis ben en dus geen debat heb, bestaan de avonden allereerst uit samen eten met mijn gezin, echt even tijd en aandacht voor elkaar hebben. En natuurlijk lees ik wel wat stukken en pleeg ik wat telefoontjes.’

De avonden staan dus ook wel in het teken van werk?

‘Ja, bij dit werk sta je altijd aan. De telefoon staat ook altijd aan. Maar de zondag is echt onze rustdag. Dat is het voordeel van een partij die weet van rust en die weet dat die rust een geschenk is. Dat weten collega’s dus ook. In principe is de zondag een rustdag en gaan we naar de kerk en zijn we lekker thuis. Collega’s merken ook wel op hoe goed die dag rust is voor je gezin. En ik zeg daarbij: ook voor reflectie. Hard werken is mooi, maar het is niet het allerbelangrijkste.’

Hoe ziet reflectie er voor jou uit?

‘Allereerst je ook iets laten gezeggen. Daarom vind ik het van grote waarde dat we samen naar de kerk kunnen gaan. ’s Morgens gaan we als gezin naar de kerk en de tweede dienst gaat er een afvaardiging. Het is goed om even stil te worden; te bedenken dat we alles van God ontvangen en van genade leven. Na de coronatijd weer samen zingen: dat ben ik nog meer gaan waarderen. En iets meepakken van de grote toekomst die nog komt. De zondag maakt dat ik weet dat we tot onze bestemming komen. En dat ligt niet in de dingen hier en nu, maar in het ontmoeten van je Redder en in het besef Wie je gemaakt heeft.’

Wat je werk betreft: was dit wat je je had voorgesteld, toen je aan deze baan begon?

Lachend: ‘Nou, ik heb er best lang tegen aangehikt. Ik wist dat dit een intensieve baan is in een intensieve tijd en die is nog intensiever geworden dan toen ik me kandidaat stelde. Ik heb samen met mijn man de beslissing genomen om mij kandidaat te stellen bij de

verkiezingen. Dus ja, ik had me eigenlijk wel voorgesteld dat het een pittige baan is die je alleen kunt doen als je er samen achter staat en als je er een roeping voor ervaart.

Er zitten ook leuke kanten aan die ik niet had voorzien. Hoe mooi het is als je echt resultaat boekt, bijvoorbeeld. Ik was zo blij dat het lukte lachgas te verbieden; met gokreclames gaat dat ook lukken. Het is geweldig als je samen met collega's van andere partijen zoiets voor elkaar krijgt.'

Je hebt het over roeping. Sommige mensen vinden dat een lastig woord. 'Ik wil me ook niets toe-eigenen, of het groter of heiliger maken dan het is. Ik bedoel daarmee dat er bevestiging komt op de keuzes die je maakt. Eigenlijk ben ik er ook wel terughoudend in om het woord roeping te gebruiken, maar als ik terugkijk, komt er veel samen in mijn leven.

Ik heb geen stem gehoord of briefje uit de hemel gekregen. Langzaam maar zeker zijn er mensen op mijn pad gekomen die specifieke dingen zeiden. Tegelijk moet je ervoor waken dat het niet om je eigen verlangen draait. Ik heb lang gezegd: van mij hoeft het niet. Maar al denkend, pratend, biddend en lezend (onder andere een boek van Tim Keller over Jona) is dat veranderd. Dat alles heeft ervoor gezorgd dat ik me geroepen voel. Toen zei ik: oké, Mirjam. Dat ik werd gevraagd als lijsttrekker in Utrecht was destijds een verrassing; daar heb ik veel gedaan en geleerd. Ook om als christen in een seculiere wereld je boodschap te brengen. Om iets te laten zien van Gods liefde zonder daar meteen een bijbeltekst bij te halen.

Vervolgens werd ik Eerste Kamerlid. We hadden een jong gezin en dat was goed te combineren en het gaf ook een verdiepingsslag. Maar als dat dan allemaal samenkomt – raadslid zijn, Eerste Kamerlid zijn en daarna de vraag of ik op een verkiesbare plaats op de lijst voor de Tweede Kamer wilde staan – in een tijd waarin het zó nodig is dat er mensen zijn die God willen dienen: dan spreek ik van roeping, zij het voorzichtig.

Het is ook belangrijk dat je identiteit niet gaat afhangen van dit werk. Het is mijn gebed dat ik daar zo over blijf denken, want er zijn zoveel plekken waar je God kunt dienen.'

De politieke wereld was je niet vreemd; had je daar altijd al interesse in?

'Als klein meisje las ik graag de krant, tot verrassing van mijn ouders. Als basisschoolkind volgde ik al wat er in Den Haag gebeurde. Het was niet zo dat ik toen al de politiek in wilde, hoor; ik wilde juf of verpleegster worden. Maar in politiek was ik dus ook altijd geïnteresseerd.

In Nunspeet, waar ik mijn tienerjaren heb doorgebracht, ging ik in de jongerenraad. Ik had van jongs af aan het verlangen om iets goeds te doen: zendings- of ontwikkelingswerk bijvoorbeeld.'

Mirjam overwoog allerlei studies: geneeskunde, journalistiek, maar koos uiteindelijk voor rechten.

'Dat is een fundamentele studie die je juist als je nog niet precies weet welke richting je uit wilt, toch veel meegeeft. Daarmee kon ik altijd nog de journalistiek in. Ik was ook betrokken op kinderen, dus had toen voor ogen dat ik misschien kinderrechtster zou worden.'

Hoe kwam je in de politiek terecht?

'Er werken altijd een paar studenten voor de ChristenUniefractie van de gemeenteraad van Utrecht om het enige fractielid van de partij te ondersteunen. Toen er een vacature was heb ik daarop gereageerd en zo rolde ik de politiek in. Ik was een jaartje aan de slag toen er verkiezingen aankwamen. Ik was voorzitter van de Utrechtse afdeling van studentenvereniging C.S.F.R. Als ik op de lijst zou staan kon dat, dacht ik, de ChristenUnie wellicht weer zo'n tweehonderd stemmen opleveren. Dat was mijn eigen idee erbij. Toen het tweede gesprek plaatsvond – ik was begin twintig – had ik nog steeds niet door wat ze met mij voor ogen hadden. Het kwam echt als een verrassing dat ze bedacht hadden dat ik lijsttrekker moest worden. Wim Rietkerk was destijds raadslid en mijn leermeester en hij werd de nummer twee. Ik heb lang met hem

gesproken, want ik wilde niemand passeren. Maar hij was vol overtuiging: jij gaat het doen en je zal verrast worden.

Na die campagne hebben we het als een wonder ervaren dat we met de hakken over de sloot twee zetels haalden. Zo kwamen Wim en ik samen in de gemeenteraad. Vervolgens kwamen we ook in het college, dat was nog nooit voorgekomen bij de ChristenUnie in Utrecht. Uiteindelijk ben ik zeven jaar raadslid geweest, van 2006 tot 2013.'

In die periode trouwde je en kreeg je kinderen.

'Ja, we kregen in mijn tijd als raadslid twee kinderen, een meisje en een jongen. Ik ben toen dus ook met verlof gegaan, dat was nog een beetje nieuw in de politiek.'

Waarom?

'Zwangerschapsverlof in de politiek is nog niet zo lang geleden uitgevonden. Op 11 oktober 2006 ging dat pas in. In Utrecht was ik het tweede raadslid dat er gebruik van maakte en later in de Eerste Kamer ook.'

Hoe vond je het om moeder te worden?

'Kinderen krijgen is prachtig en zeker niet vanzelfsprekend; dat weten wij.'

Dat zeg je er heel bewust bij.

'Ja, dat weten we van dichtbij. Er wordt soms heel makkelijk over gesproken. Maar het is heel bijzonder als je die zegen mag ontvangen. Bij al onze kinderen dacht ik: hoe bijzonder dat we dit cadeau krijgen. Ik denk dat we daar in christelijke kring best vreugdevoller en invoelender over mogen spreken.'

Hoe combineerde je het moederschap met je werk?

'Mijn man zei meteen: "Ik wil ook voor onze kinderen zorgen." We vonden het allebei heel bijzonder om kinderen te krijgen, dus

kozen we ervoor om allebei parttime te gaan werken. Het was prachtig maar ook intensief. Het blijft een kostbaar geschenk, maar je hebt ook gewoon gebroken nachten. En het eerste wat je ontdekt als je ouders wordt, is wat je allemaal nog niet weet. Goed voor je zelfbeeld', voegt ze er lachend aan toe. 'Je bent ook meteen voor altijd mama. Er zijn altijd andere radartjes die aan staan. Ook als ze ergens anders zijn, bij de opvang, bij een vriendinnetje of op school; ik ben met duizenden, nee miljoenen draadjes aan hen verbonden.'

Hoe gaat dat nu je deze intensieve baan hebt?

'Mijn man is veel meer thuis, zodat we altijd de basis op orde hebben; dat is de kern. Dus als de kinderen thuiskomen, is er altijd iemand. Het is een voorrecht als dat lukt met het werk van je man. De kinderen gingen af en toe naar de kinderopvang. Dat ging ook prima, er waren lieve leidsters en het is denk ik ook goed voor kinderen om met andere kinderen te zijn.

Welke keus je ook maakt in het combineren van ouderschap en werk, ik gun het iedereen om dat te doen zoals dat past bij jou en je gezin en bij wat jij denkt dat goed voor je kinderen zorgen inhoudt. Want dat is wat je als ouder het liefste wilt: dat ze verzekerd zijn van liefde en veiligheid. Hoe je dat organiseert verschilt per familie of gezin.

Je talenten inzetten als vader of moeder voor je kinderen is prachtig. Daar ligt je eerste roeping. Als je met je talenten ook buiten het gezin kunt bijdragen aan de maatschappij kan het zijn dat je tot zegen bent door even de voordeur achter je dicht te trekken en iets anders te doen.'

Ben je tegen vooroordelen aangelopen op het gebied van opvang; dat je als moeder werkt, bijvoorbeeld?

'Wij zijn ons huwelijk en gezin gestart in Utrecht. Daar, in de stad, speelde dat niet echt. Alleen al om een huis te kunnen betalen, moet je wel allebei werken. Deze tijd is heel anders dan de jaren